

Paulina Žemgulytė

Rugsėji, šermukšnio uoga

Poezija

Skaitmeninta iš knygos:
Paulina Žemgulytė. Rugsėji, šermukšnio uoga.
Eilėraščiai. Vilnius: REGNUM fondas, 1997.

ISBN 978-5-430-06034-3

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Turinys

SIDABRO VARPELIS	4
Knyga	4
Prisiminimas	5
Pirmoji diena	6
Mano mokytojui J. Ubiui	7
Į pamiškės mokyklą	8
Pradžios rūpesčiai	9
Mokytojai	10
Vasara	11
Diktantas	12
Į mokyklą	13
Rugsėjis	14
SENAMIESČIO GATVĖ	15
Senamiesčio sutemoj	15
Senas laikrodis	16
Zoologijos sode	17
Cirkas	18
Karuselė	19
Vilnius naktį	20
Pūgoje	21
Paveikslas	22

Pavasaris senamiesty	23
Gegužis Vilniuje	24
Praeis	25
Lietus	26
Mažam berniukui Bartui	27
RUDENĖLIO RŪKUOS	28
Prie marių	28
Atsisveikinant	29
Ties žaliastogiais rūmais	30
Ruduo	31
Miško namai	32
Prieš šalną	33
Praeivis ruduo	34
Šalna	35
Gruodis	36
Vakaras	37
Ankstyvas ruduo	38
Rudens peizažas	39
Nuotaika	40

SIDABRO VARPELIS

Knyga

Iš juodų raidžių
Išaušta rytas.
Eilutė - takelis
Nuo slenksčio nubėga,
Pavirsta balta gulbe,
Kuri numeta plunksną
Ir išvilioja
Vaikus iš namų.

Prisiminimas

Mokykla,
    baltas paukšti,
Priglobęs sparnu,
O mes – visi svetimi...
Taip nejaukiai...
Kol dienų skaidrus
Šaltinėlis surišo...
Ir plaukia
(Dabar per atmintis jau)
Lygumom
Lyg laivas,
Lyg paukštis...

Pirmoji diena

Tiksi laikrodis,
Tiksi širdis –
Tuoju paleis mano ranką
Šiltas delnas.
Smalsios, įžūlios ir draugiškos
Akys sutinka.
Nuščiūvam,
Suskamba sidabro varpelis
(Lyg dūžtant ledo varvekliui
Naujų metų naktį).
Gelstantis klevo lapas
Ant palangės nutupia.
Lieka
Mokytojos šypsena,
Neprirašytas,
Baugiai baltas lapas
Ir ilgas ilgas kelias
Tarp namų
Ir mokyklos priebučio.

Mano mokytojui J. Ubiui

Ir vėl sugrįžtu
(Nors metai
Negrįžta)
Į rudenio dieną
Prie klasės lentos.
Vaikšto paukštelis
Arimais
Toks vienas...
Merkia beržas belapis
Į rūką
Šakas.
Ir vėl sugrįžtu
Net ne šimtą kartą...
Į buvusį laiką
Lyg į savo namus.

Į pamiškės mokyklą

Su pirmosiom šalnoms
Ir su rudenio vėju
Erdvėjančiais laukais
Pro drebulyną
Paskutiniams lapams mirgant
Taku
Į pamiškės mokyklą...
Šalti upelio vandenys
Į šiaurę teka.
Iš tolo tilstantis
Skambučio garsas...
Lyg neišskridę paukščiai
Prieš žiemą
Vaikai...

Pradžios rūpesčiai

Rūpesčiai -

Vadovėlių puslapiuos, žurnale

ir sąsiuvinų...

Išmokti užduotą paragrafą

Istorijos ar geografijos:

Karalių kariaunos ir dykumos,

Imperijos klesti ir žlunga,

Kažkur -

kriokliai ir ugnikalniai,

Prieš miegą eilutė dar

suskamba -

„Trakų štai garbinga pilis...“

Ak, mažas mano gyvenime,

Dar telpantis rėmuose,

Pūkuotas žvėrelis

Prieangy

Į atvirą, didelį, vėjuotą

Kelią.

Mokytojai

Iš tolo šviečia
Žemaitijos kampas
Langais mokyklos.
Sugrižta kaip gandrai
Pavasariai,
Pasėdi ant laiptelių,
Nusiauna kojas
Ir basi birželio pievom
Nubrenda tolyn...
Palydi tavo akys
(Kaip ir mus lydėjo)
Vaikus, vargus,
Metus.

Vasara

Toks didelis dangus
Virš miško, kaimo,
Virš mokyklos
per visą vasarą,
Kai klasės tyli.
Šildosi katė atokaitoj.
Jau saulė leidžiasi,
Ir minkštos dulkės
Nugula ant suolo,
Ant lentos, ant stalo.
Lyg laukianti kažko –
Gėlė ant lango...
...Ir taip toli ruduo,
Ranka rugsėjo
Nešantis žurnalą.

Diktantas

Pražydo vėlyvas ruduo
Geltonaisiais jurginiais –
Šviečia iš tolo miestelis,
Platybėj laukų pasimetęs.
Pradžios mokykla
Pačiam pakrašty –
Prie alksnyno, ganyklos ir vieškelio.
Paukščių būrys tolyn
Paskui debesį...
„Čia tavo namai“, –
Padiktuuju sakinį klasei.

Į mokyklą

Eiti į mokyklą -
Truputį šventė,
Nes yra ne namai
Tie vienodai surikiuoti suolai,
Nežinia pamokos pradžioj
Ir baugumas,
Kai atsistoji prieš klasę,
Išskirtas iš būrio.
Truputį šventės
Kasdien,
Bet kodėl apdulėjęs
Kartais jos veidas?

Rugsėjis

Nulytuos aikščių veidrodžiuos
Atsispindi dangus rudėnėnis,
Juodo debėsiu kraštas
Ir juodvarnio snapas
Su raudona šermukšnio keke.
Nulytuos aikščių veidrodžiuos –
Rimtas rugsėju veidas
Ir atskleistas baltas lapas.

SENAMIESČIO GATVĒ

Senamiesčio sūtemoj

Tuščioj žaidimū aikštelej
Balandis vaikšto,
Ant geležiniū turėklū
Lietaus lašai pakibę
Senamiesčio kiemuos,
Kur rūko pilkuma ir sienu
Susilieja,
Tik aušta
Kampe už lango
Puslapio šviesi erdvė.

Senas laikrodis

Sidabrinė laikrodžio švytuoklė
(Apsigyvenusi šiuose namuose

Jau seniai)

Niekur neskuba

(Nei į mokyklą,

Nei į kiemą),

Bet ir nesustoja,

Ir todėl

Po vasaros

Per rudenio rūką

Pamažu pamažu

Atsiiria žiema ilgoji.

Zoologijos sode

Ne lietūs mus skiria,
Ne miškas, ne jūros.
Tai žmogaus sugalvota
Geležinėm grotom
Padalyti pasaulį,
Narvą duoti ir maisto,
Nelaisve gyvenimą pakeisti,
O paskum eiti ir eiti miniom,
Lyg būtų nematę,
Kaip liūdi neskridę sparnai.

Cirkas

Kartais atrodo – sudušiu.

Pabirs žalių šukių krūva...

Ką reiškia vienas mažas stiklinis žmogutis –

Buvo,

ir jo nebėra.

Bėgu bėgu per įtemptą virvę –

Ir baugu nuo aukščio, ir gera...

Užmiršti savo stiklo prigimtį –

Taip ir traukia į žemę.

Karuselė

Smėlio laikrodžiuos
Vasara dyla.
Karuselės žirgas pavargęs.
Dar bėga ratu
Į rudenio ūkaną,
Į žiemą,
Į tylą.
Atsisveikindama
Mergaitė pamoja
Gelstančio klevo lapu.

Vilnius naktį

Padėjęs žilą galvą
Ant Gedimino kalno,
Miestas užmigo.

Pritilo Vilnelės vanduo,
Snūduriuoja akmuo...

Melsvai apšviečia
Skersgatvį tuščią žibintas.

Ilsėkis, Vilniau,
Kalvoto peizažo ramybėj –
Juk tarp tūkstančių spindi
Ir tavo laiminga žvaigždė!

Pūgoje

Pūgos apsiaustas
Užklojo miestą,
Praeiviui akis užlipino,
Nišose susigūžę
Balandžiai miega,
Iš juodo dangaus rėčio
Baltas sniegas
Byra ir byra, ir byra
Per visą naktį,
Per visą žiemą
Miestas – pasakų gulbės
Baltumo.

Paveikslas

Senas vėjuotas namas,
Geltonas, išblukusios pienių spalvos
Po tamsėjančiu dangum,
Kuriam visi vėjai skraido
Lyg aerodromo aikštėj.

Senas vėjuotas namas
Pro futbolo vartų
Zebruotų lazdelių rėmą
Plynam lauke,
Apaugusiam aukšta linguojančia žole.

Senas vėjuotas namas
Langeliais žiūri
Iš ilgablaudzčio berniuko vaikystės.

Pavasaris senamiesty

Duris pravėręs, perskaitysi:

„Salve“.

Kaštonų pumpurais

kaip žvakėm

Pasišviesi.

Senamiesčio siauroj gatvelėj –

Užmiesčio kalvų erdvė

Ir vėjas...

Kaip suodžius

Rūpestį nubrauk nuo veido –

Auštant

Skaidri dangaus akvarelė

Akis ir langus užlieja.

Gegužis Vilniuje

Žalias klevo skėtis
Rasomis sužibo
Po lietaus.

Baloje balandis prausias.

Perbėkim drėgnu šaligatviu
Basi šį rytą.

Kai spalvotas mano namas,
Mano gatvė,
Mano miestas

Pats gražiausias!

Praeis

Tyso žiema
Už garažų
Supurvinto sniego
Lopais.

Kas buvo,
Praeis,
Ir nė pėdsako.

Skrenda varna,
Net mėlyna,
Virš būsimų
Dilgėlynų.

Tik vandenėlis ten
Toks švarus
Ar ašara
Vis gilyn -
Ligi žemelės širdies.

Lietus

Lietau, į stogo skardą,
Lietau, ant paskutinio beržo lapo,
Lietau, ant skėčių,
    mašinu gatvėj,
    į lango stiklą,
Lietau, man ant pečių,
Lietau, į balą,
Lyg nuojauta artėjantis,
    lietau, iš tolo,
Lietau, ant lūpu,
Lietau, pabūk dar...

Mažam berniukui Bartui

Senamiesty saulei šviečiant,
Mudu pirkim spalvotas verbas,
Mudu važiuosim prie jūros,
Turėsime žaislų, saldinių, lietaus,
Mažą šunelį
Ir viens kitą – už rankos.
Nupiešim save ant smėlio,
Ir banga nenuplaus.
Kai užaugsim – pažiūrėti grįšim,
Kokie gražūs buvom,
Nes laimingi buvom.

RUDENĖLIO RŪKUOS

Prie marių

Palikau žolės žalumą,
Ilgaplaukį vėją
Ir vieną vakarą,
Po saulėlydžio šokant žuvims,
Išėjau.

Man ant veido,
Man ant rankų,
Man ant lūpų –
smėlis.

O, ta dangaus ir vandens laisvė...

Atsisveikinant

Išnyra iš rūko

vieniši siluetai.

Tylu.

Snaudžia didžiulis vanduo...

Vaikšto žuvėdros laibom kojėlėm

Po tuščią pakrantę.

Mojuoja vasara

šviesia skrybėlaite

Nuo kopos -

Sudie,

išeinu.

Pavymui

tiktai aštriaplaukė žolė palinksta

Lyg šaukianti.

Ties žaliastogiais rūmais

Jei pašauks liepsnojantis klevas...
Ir paliksiu savo miestą,
Ir išeisiu –
Nužėruos diena žarom
Ties horizontais,
Į galinį pirkios langą atsimuš.
Kvepia pamiškė pernykščiais lapais,
Kaimo trobos – vakarienės dūmais...

O, sustokite, kariatos visos,
Ties šitais,
ties žaliastogiais rūmais!

Ruduo

Laukai, laukai...

Plyni laukai...

Ramūs.

Laiko bėgsimą palaidoję savy.

Nurudusios pievos viksvom šnera,

Beržo viršūnėlėj supasi ruduo.

Kibūs vėjo gūšiai

Išleistuvių rūbą šermukšnelei plėšia.

Senos eglės

Lyg nuvargę gervės išklėstais sparnais.

Eitum,

Eitumei kažko parnešti,

O ruduo tolyn vis ir tolyn viliotų

Pasakų kerais...

Miško namai

Šį vakarą namai bus šičia –
Pernykščių lapų guolis prie seno kelmo.

Visą naktį, visą naktį
Oš lopšinę senos eglės,
Vėduluos tamsia marška
Dangaus žvaigždėto,
Aitriai kvepia uogienojai,
O vėjelis tuoj atjos į sapną –
Baravykų sėti.

Pasūpuok mus besisukdama, žemele,
Leiski leiski prie tavęs prigludus pailsėti.

Prieš šalną

Toks išartas dangus,

Toks atviras,

Lyg nešinas širdį

kaip žvakę.

Sugrižtum

Molio kalva

Prie namų,

Prie šilto gyvulio šono,

Prie dūmo virš proskynos

Prieš pirmąją šalną.

Praeivis ruduo

Ateis ruduo -
Barstys lapus -
Miško rūbą
dosniai
Vėtroms išdalys.

Ateis ruduo -
Išves paukščius
Tolyn -
per debesuotą dangų...

Ir vieną vakarą
Išeis ruduo
Plynais laukais,
Žvakele sužibus
pirmai snaigei.

Šalna

Balta šalna

Laukuos pražydo,

Rimsta upės.

Kyla dūmas

Į aukštą dangų -

Ten paukštis supas

Ant šiaurės vėjo

Sparnais kaip vėliavom...

Baltoj šalnoj

Takelis pilkas

Prie slenksčio glaudžias

Namų ieškodamas.

Gruodis

Tolima violetinių krūmų juosta
Dalija žemę ir dangų.
Snieguotoj lygumoj melsvėja kelias...
Be žmogaus, be paukščio, be žvėries
Dangaus ir žemės balzgana ramybė.
Tik vieniša pušis,
Iškėlus šerkšno karūnuotą galvą,
Ligi žemų vėjuotų debesų...

Ir krinta didelės besvorės snaigės
Bekraštėj gruodžio lygumoj.

Vakaras

Krinta žvaigždės,
Skamba beržynai,
Ir pievos tokios tolimos tolimos.
Tik keliai nubėga
Į skirtingas puses.
Pasiilgau namų.
Pašaukčiau.
Tik nežinau vardo.

Ankstyvas ruduo

Anksti pražilai, rudenėli,

Rūkais,

Per anksti.

Debesų tumulai susivėlę

Per dangų nusirito tolyn

Paukščių keliais.

Jau ir temsta

Ilgoji naktis virš pašiurpusio lauko...

Klevo lapų žvaigždėti laivai

Patvinsiom upėm išplauks.

Rudens peizažas

Peri vėjas vaikus
Išskridusių paukščių lizduos,
Gūdžiai ūkia naktim.
Brenda medžiai
Per rudenio ūkaną,
Susikibę šakom.
Bulviakasio nuovargiu
Žemelė soti
Ir beribiais laukais
Tartum veidu
Pirmųjų snaigių švieson
Atsigrėžusi.

Nuotaika

Nubluko
Mėlynas žiedas
Dangaus,
Vėjo drobulės
Plakas
Laukuos,
Susenus, nupilkus
Diena
Rudeninė –
Atsliūkina lietūs
Per juodą
Arimą...
Už namo,
Už miško,
Už vieškelio ilgo
Mėnulis
Ar ilgesio sparnas
Sužvilgo?